

บทที่ 3

ปัจจัยทาง สังคม เศรษฐกิจที่มีต่อสวนในบ้าน

การทำสวนในบ้านจัดได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของประชาชนในเขตร้อน ซึ่งพบทั่วไปในประเทศอินเดีย ปากีสถาน ศรีลังกา อินโดนีเซีย มาเลเซีย ไทยและหมู่เกาะต่างๆ ในแปซิฟิก ในศรีลังกาเรียกสวนในบ้านว่า สวนผสม (mixed garden) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าไม่ใช่สวนที่แยกปลูกพืชเป็นกลุ่ม เป็นแนว แต่เป็นสวนที่ปลูกพืชผสมกันหลายระดับ หลายขนาด คละกันไป 21!

สวนผสมนี้เป็นลักษณะของระบบเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง (subsistence economy) จากการปลูกพืชปนกันหลายชนิด ทำให้ครอบครัวสามารถใช้ประโยชน์จากผลผลิตจากสวนในบ้านเพื่อบริโภคในแต่ละวัน ลักษณะเช่นนี้ปรากฏชัดในเขตชนบทมากกว่าเขตเมือง นอกจากนี้ในเขตชนบทยังมีรายได้จากการทำสวนในบ้าน มากกว่าในเขตเมือง ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 รายได้จากสวนในบ้าน (บาท ต่อ ปี)

จังหวัด	เขตเมือง			เขตชนบท		
	รายได้ระหว่าง	เฉลี่ย	จำนวนบ้าน ที่ไม่มีรายได้	รายได้ระหว่าง	เฉลี่ย	จำนวนบ้าน ที่ไม่มีรายได้
กทม	200-2000	890	28	-	-	-
อยุธยา	-	-	-	80-3600	1893	5
เพชรบุรี	30-2200	918	18	400-4300	2125	15
สุพรรณบุรี	150-500	325	13	400-1000	725	11
ฉะเชิงเทรา	75-100	88	13	600	600	14

21 | G.J.A. TERRA, " Home gardens for improved human nutrition"

สำหรับรายจ่ายที่ใช้ในการทำสวนในบ้าน นั้น จากตารางที่ 3.2 พบว่า ในกรุงเทพมหานคร มีบ้านที่จ้างคนมาทำสวน 4 หลังจากจำนวน 33 หลัง จะเชิงเทราเขตเมืองมีเพียง 1 หลังที่จ้างคนมาทำสวนนอกนั้นจะทำสวนด้วยตนเองทั้งสิ้น ค่าใช้จ่ายอื่นนอกจากค่าจ้างก็คือ ใช้สำหรับซื้อปุ๋ย และยาฆ่าแมลง ปรากฏว่าเขตชนบทใช้จ่ายในส่วนนี้สูงกว่าในเขตเมือง จำนวนบ้านส่วนใหญ่ไม่ซื้อปุ๋ยและยาฆ่าแมลงเพื่อใช้ทำสวนในบ้าน และบ้านในเขตชนบทของจังหวัดสุพรรณบุรีไม่มีค่าใช้จ่ายในการทำสวนในบ้านเลย

ตารางที่ 3.2 ค่าใช้จ่ายในการทำสวนในบ้าน (บาท ต่อ ปี)

จังหวัด	เขตเมือง							เขตชนบท						
	ทำสวนเอง (บ้าน)	ค่าจ้างทำสวน			ค่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลง			ทำสวนเอง (บ้าน)	ค่าจ้างทำสวน			ค่าปุ๋ยและยาฆ่าแมลง		
		จำนวนบ้าน	ค่าจ้าง	เฉลี่ย (บาท)	จำนวนบ้าน	ค่าใช้จ่าย	เฉลี่ย (บาท)		จำนวนบ้าน	ค่าจ้าง	เฉลี่ย (บาท)	จำนวนบ้าน	ค่าใช้จ่าย	เฉลี่ย (บาท)
กทม	29	4	200-480	320	9	50-240	114							
อยุธยา								15	-	-	-	2	50-150	100
เพชรบุรี	30	-	-	-	4	15-25	19	24	-	-	-	7	20-200	113
สุพรรณบุรี	14	-	-	-	1	50	50	15	-	-	-	-	-	-
ฉะเชิงเทรา	15	1	ไม่บอกจำนวนเงิน		1	50	50	15	-	-	-	2	350-500	425

จากการสำรวจทัศนคติและวิธีการทำสวนในบ้าน ปรากฏว่าบ้านในเขตเมืองจะทำสวนเพื่อเป็นงานอดิเรก ให้เกิดความพอกพูนใจ มีสุขภาพแข็งแรง โดยคำนึงถึงผลพลอยได้ด้วย แต่ในเขตชนบท การทำสวนในบ้านมุ่งที่ผลพลอยได้ซึ่งก็หมายถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากกว่ามุ่งเพื่อเป็นงานอดิเรก ดูตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ทศนคติของการทำสวนในบ้าน

จังหวัด	เขตเมือง				เขตชนบท			
	ภูมิใจ	ผลพลอยได้	งานอดิเรก	เพื่อสุขภาพ	ภูมิใจ	ผลพลอยได้	งานอดิเรก	เพื่อสุขภาพ
กทม	18	11	25	8				
อยุธยา	-	-	-	-	2	14	3	1
เพชรบุรี	18	30	25	16	10	23	25	9
สุพรรณบุรี	3	8	6	3	15	14	-	-
ฉะเชิงเทรา	12	9	15	13	7	7	15	7

บ้านในเขตชนบท มักจะทำสวนในบ้านไปเรื่อยๆ ไม่ค่อยได้คิดปรับปรุงวิธีการทำสวนในบ้าน ซึ่งต่างจากบ้านในเขตเมืองที่มีการติดตามข่าวสารหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงการทำสวนในบ้านให้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า ชาวบ้านในเขตชนบททำสวนในบ้านเพื่อผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมากกว่า คนในเขตเมือง และคนในเขตเมืองทำสวนในบ้านเพื่อเป็นงานอดิเรก สร้างความสบายใจให้แก่ครอบครัวมากกว่า คนในเขตชนบท ซึ่งสนับสนุนจากข้อมูลที่ได้ในบทที่ 1 และ 2 ที่บ้านในเมืองนิยมปลูกไม้ประดับมากกว่าไม้ผล และ พืชสวนครัว

วิจารณ์ ในสังคมชนบท สวนในบ้านยังมีบทบาทในเชิงเศรษฐกิจมากกว่าสังคมเมือง สวนในบ้านเขตชนบท ให้ประโยชน์ในแง่

- ก. ใช้บริโภคในครอบครัว ซึ่งทำให้มีอาหารสด สอาด พืชจากยาม่าแมลงน้อยกว่า บริโภค เป็นการประหยัดรายจ่าย
- ข. สำหรับขาย เป็นอาชีพเสริม
- ค. เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เป็นงานอดิเรก

ในสังคมเมือง เนื่องจากบ้านในเขตเมืองจะอยู่ใกล้ศูนย์กลางการค้าขายอาหารที่ใช้บริโภคประจำวัน จึงสะดวกที่จะซื้อมากกว่าปลูกใช้เอง นอกจากนี้ที่ดินในเขตเมืองที่ใช้ในการปลูกบ้านที่อยู่อาศัยนับวันมีราคาแพงมากขึ้น ขนาดของที่ดินที่จะปลูกพืชผักต่างๆ จึงมีจำกัด การทำสวนในบ้านจึงมีแนวโน้มที่จะปลูกเป็นงานอดิเรกมากกว่าหวังผลในเชิงเศรษฐกิจ